

CUPRINS

CAPITOLUL I CONSIDERAȚII GENERALE

1. TENDINȚE LEGATE DE MEDIU CARE MODELEAZĂ VIITORUL	9
2. PROTECȚIA MEDIULUI - PROBLEMĂ VITALĂ A LUMII CONTEMPORANE	15
3. APARIȚIA ȘI DEZVOLTAREA REGLEMENTĂRILOR JURIDICE PRIVIND MEDIUL	18
3.1. Pe plan internațional	18
3.2. Pe plan național.....	21

CAPITOLUL II NOȚIUNEA ȘI TRĂSĂTURILE DEFINITORII ALE DREPTULUI PROTECȚIEI MEDIULUI

4. NOȚIUNEA DE MEDIU ȘI DREPT AL PROTECȚIEI MEDIULUI	28
4.1. Noțiunea de mediu	28
4.2. Noțiunea de drept al protecției mediului.....	31
5. OBIECTUL REGLEMENTĂRII	32
6. METODA DE REGLEMENTARE.....	33
7. RAPORTURILE JURIDICE SPECIFICE DREPTULUI PROTECȚIEI MEDIULUI	34
7.1. Caracterul normelor juridice	34
7.2. Definiția raportului juridic	34
7.3. Caracterele raportului juridic	35
7.4. Subiectele raportului juridic.....	35
7.5. Conținutul raportului juridic	35
7.6. Obiectul raportului juridic.....	36
8. DEFINIȚIA DREPTULUI PROTECȚIEI MEDIULUI.....	36
9. FUNCȚIILE DREPTULUI PROTECȚIEI MEDIULUI.....	36
10. IZVOARELE DREPTULUI PROTECȚIEI MEDIULUI	37
11. PRINCIPII FUNDAMENTALE. ELEMENTE STRATEGICE. MODALITĂȚI DE IMPLEMENTARE	40
11.1. Principiile fundamentale ale dreptului protecției mediului	41
11.1.1. Protecția mediului - obiectiv de interes public major.....	41
11.1.2. Principiul precauției	42
11.1.3. Principiul prevenirii.....	42
11.1.4. Principiul conservării	43
11.1.5. Principiul „poluatorul plătește”	43
11.2. Elemente strategice	44
11.3. Modalități de implementare	44

CAPITOLUL III
DREPTUL FUNDAMENTAL LA UN MEDIU SĂNĂTOS
ȘI ECHILIBRAT ECOLOGIC

12. DREPTUL LA UN MEDIU SĂNĂTOS ȘI ECHILIBRAT ECOLOGIC CA DREPT FUNDAMENTAL	46
12.1. Noțiune.....	46
12.2. Recunoașterea dreptului la un mediu sănătos și echilibrat ecologic	47
12.2.1. Consacrarea la nivel regional și internațional	48
12.2.2. Consacrarea la nivel național	48
12.2.2.1. Consacrarea în legislațiile naționale ale altor țări	48
12.2.2.2. Consacrarea în legislația românească	50
12.3. Raportul dintre dreptul fundamental la un mediu sănătos și echilibrat ecologic și celelalte drepturi fundamentale	52
12.4. Natura juridică	53
12.5. Conținutul	53
12.5.1. Drepturile-garanții ale dreptului la un mediu sănătos și echilibrat ecologic.....	55
12.5.2. Îndatoririle statului, persoanelor juridice și fizice privind protecția mediului	57

CAPITOLUL IV
RESURSELE NATURALE ABIOTICE

13. ATMOSFERA	59
13.1. Considerații generale	59
13.2. Implicațiile poluării atmosferei.....	59
13.2.1. Formele poluării atmosferei	60
13.2.1.1. Poluarea fizică	60
13.2.1.2. Poluarea chimică.....	61
13.2.1.3. Poluarea (micro) biologică	61
13.2.2. Efectele poluării atmosferei.....	61
13.2.2.1. Depunerile acide	62
13.2.2.2. Efectul de seră.....	63
13.2.2.3. Distrugerea progresivă a stratului de ozon	64
13.2.3. Cazuistică	65
13.3. Protecția atmosferei	66
13.3.1. Reglementări interne în materie	66
13.3.1.1. Regimul general de protecție a atmosferei	66
13.3.1.2. Regimul special de protecție a atmosferei	68
13.3.1.3. Dispoziții privind minimalizarea impactului aviației civile asupra mediului	71
13.3.1.4. Condițiile tehnice privind protecția atmosferei și Normele metodologice privind determinarea emisiilor de poluanți atmosferici produși de surse staționare.....	72
13.3.2. Reglementări internaționale și regionale în materie	73

13.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa.....	73
13.3.2.2. Convenția asupra poluării atmosferice transfrontiere pe distanțe lungi.....	74
13.3.2.3. Convenția privind protecția stratului de ozon.....	76
13.3.2.4. Convenția cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice.....	79
13.3.2.5. Declarația Mileniului.....	81
14. APA.....	81
14.1. Considerații generale.....	81
14.1.1. Clasificarea apelor.....	83
14.1.2. Caracteristicile apelor.....	83
14.2. Implicațiile poluării apelor.....	84
14.2.1. Formele poluării apei.....	85
14.2.1.1. Poluarea fizică.....	85
14.2.1.2. Poluarea chimică.....	85
14.2.1.3. Poluarea (micro) biologică.....	87
14.2.2. Efectele poluării apelor.....	87
14.2.3. Cazuistică.....	88
14.3. Protecția apei.....	90
14.3.1. Reglementări interne în materie.....	90
14.3.1.1. Regimul general de protecție a apelor.....	90
14.3.1.2. Regimul special al apelor.....	91
14.3.1.3. Planul de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a II-a - Apa.....	96
14.3.1.4. Regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive ale României.....	96
14.3.1.5. Măsuri de protecție a calității resurselor de apă.....	98
14.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie.....	99
14.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa.....	99
14.3.2.2. Convenția internațională pentru prevenirea poluării de către nave.....	100
14.3.2.3. Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării.....	102
14.3.2.4. Convenția privind protecția Mării Negre împotriva poluării.....	103
14.3.2.5. Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale.....	106
14.3.2.6. Convenția privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea.....	110
14.3.2.7. Declarația Mileniului.....	112
15. SOLUL ȘI SUBSOLUL.....	112
15.1. Considerații generale.....	112
15.1.1. Clasificarea solurilor (terenurilor).....	113
15.2. Implicațiile poluării solului și subsolului.....	114
15.2.1. Formele poluării solului și subsolului.....	115
15.2.1.1. Poluarea fizică.....	115

15.2.1.2. Poluarea chimică.....	116
15.2.1.3. Poluarea (micro) biologică	117
15.2.2. Efectele poluării solului și subsolului	118
15.2.3. Cazuistică	120
15.3. Protecția solului și subsolului	120
15.3.1. Reglementări interne în materie	120
15.3.1.1. Dispoziții cuprinse în Constituție	120
15.3.1.2. Regimul general de protecție a solului și a subsolului.....	121
15.3.1.3. Regimul fondului funciar.....	121
15.3.1.4. Stabilirea grupelor de terenuri care intră în perimetrele de ameliorare	123
15.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	124
15.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa	124
15.3.2.2. Convenția Națiunilor Unite pentru combaterea deșertificării în țările afectate grav de secetă și/sau de deșertificare, în special în Africa	125

CAPITOLUL V

RESURSELE NATURALE BIOTICE

16. BIODIVERSITATEA	128
16.1. Biodiversitatea vegetală	130
16.1.1. Pădurile.....	130
16.1.2. Pășunile	132
16.1.3. Culturile (plantele cultivate).....	133
16.2. Biodiversitatea animală.....	134
16.2.1. Fauna acvatică	134
16.2.2. Fauna terestră	136
16.3. Protecția biodiversității	136
16.3.1. Reglementări interne în materie	136
16.3.1.1. Regimul general de protecție a biodiversității	136
16.3.1.2. Regimul fondului forestier național și al vegetației forestiere de pe terenurile din afara acestuia	138
16.3.1.3. Regimul vânătorii și protecției fondului cinegetic.....	146
16.3.1.4. Regimul pescuitului și acvaculturii.....	151
16.3.1.5. Măsuri pentru asigurarea gospodăririi durabile a fondului forestier	154
16.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	155
16.3.2.1. Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție	155
16.3.2.2. Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice	158
16.3.2.3. Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa.....	160
16.3.2.4. Convenția internațională pentru protecția noilor soiuri de plante.....	161
16.3.2.5. Convenția privind diversitatea biologică	163

16.3.3.6. Acord privind conservarea păsărilor de apă migratoare african- eurasiatice	166
17. ARIILE PROTEJATE	168
17.1. Considerații generale	168
17.2. Problemele ariilor protejate.....	168
17.2.1. Categoriile I.U.C.N. de arii protejate	169
17.2.2. Categoriile de arii naturale protejate în România.....	169
17.2.3. Situația ariilor naturale protejate în România.....	175
17.2.3.1. Rezervațiile și monumentele ale naturii.....	176
17.2.3.2. Rezervațiile biosferei, parcurile naționale sau naturale	178
17.3. Regimul ariilor protejate	179
17.3.1. Reglementări interne în materie	179
17.3.1.1. Regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice	179
17.3.1.2. Planul de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - Zone protejate	188
17.3.1.3. Regimul Rezervației Biosferei „Delta Dunării”	188
17.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	192
17.3.2.1. Actul final de la Helsinki (1975) al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa	192
17.3.2.2. Convenția asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice.....	193
17.3.2.3. Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural	194

CAPITOLUL VI AȘEZĂRILE UMANE

18. AȘEZĂRILE UMANE.....	198
18.1. Problemele așezărilor umane	199
18.1.1. Urbanizarea și implicațiile ei.....	201
18.1.2. Cazuistică	204
18.2. Modul de viață și calitatea vieții	205
18.3. Protecția așezărilor umane	206
18.3.1. Reglementări interne în materie	206
18.3.1.1. Regimul general de protecție a așezărilor umane	206
18.3.1.2. Dispoziții privind amenajarea teritoriului și urbanismul	207
18.3.1.3. Regimul calității în construcții.....	211
18.3.1.4. Normele de igienă și recomandările privind mediul de viață al populației	214
18.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	216
18.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa	216
18.3.2.2. Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei.....	217
18.3.2.3. Declarația Mileniului	219

CAPITOLUL VII
ACTIVITĂȚILE ECONOMICE CU IMPACT ASUPRA MEDIULUI

19. SUBSTANȚELE ȘI PREPARATELE CHIMICE PERICULOASE	220
19.1. Considerații generale	220
19.1.1. Categoriile de substanțe și preparate periculoase	220
19.2. Implicațiile utilizării substanțelor și preparatelor chimice periculoase.....	222
19.2.1. Factorii care influențează toxicitatea substanțelor și preparatelor chimice	222
19.2.1.1. Doza de expunere	222
19.2.1.2. Durata expunerii	222
19.2.1.3. Reactivitatea biologică.....	222
19.2.1.4. Calea de expunere.....	223
19.2.1.5. Vârsta.....	223
19.2.1.6. Starea de sănătate.....	223
19.2.2. Efectele expunerii la substanțe și preparate chimice periculoase.....	223
19.2.3. Cazuistică:	224
19.3. Regimul substanțelor și preparatelor chimice periculoase.....	224
19.3.1. Reglementări interne în materie	224
19.3.1.1. Regimul general al substanțelor și preparatelor chimice periculoase	224
19.3.1.2. Regimul special al substanțelor și preparatelor chimice periculoase	225
20. DEȘEURILE	229
20.1. Considerații generale	229
20.1.1. Clasificarea deșeurilor	230
20.2. Implicațiile generării deșeurilor	231
20.2.1. Eliminarea deșeurilor	231
20.2.1.1. Depozitarea	231
20.2.1.2. Imersarea	232
20.2.1.3. Incinerarea	232
20.2.2. Valorificarea deșeurilor	233
20.2.2.1. Recuperarea, reciclarea, re folosirea.....	234
20.2.2.2. Compostarea	236
20.2.2.3. Producerea biogazului	236
20.2.3. Cazuistică	237
20.3. Regimul deșeurilor.....	238
20.3.1. Reglementări interne în materie	238
20.3.1.1. Regimul general al deșeurilor.....	238
20.3.1.2. Regimul special al deșeurilor.....	239
20.3.1.3. Regimul special de gestionare a deșeurilor industriale reciclabile.....	243
20.3.2. Reglementări internaționale în materie	245
20.3.2.1. Convenția privind controlul transportului peste frontieră al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora	245
21. ÎNGRĂȘĂMINTELE CHIMICE ȘI PRODUSELE DE UZ FITOSANITAR.....	248
21.1. Considerații generale	248

21.1.1. Clasificarea produselor de uz fitosanitar	248
21.2. Implicațiile folosirii îngrășămintelor chimice și a produselor de uz fitosanitar	249
21.2.1. Probleme pe care le ridică îngrășămintele chimice	249
21.2.2. Probleme pe care le ridică produsele de uz fitosanitar	250
21.3. Regimul îngrășămintelor chimice și al produselor de uz fitosanitar	252
21.3.1. Reglementări interne în materie	252
21.3.1.1. Regimul general al îngrășămintelor chimice și al produselor de uz fitosanitar	252
21.3.1.2. Planul de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole	254
21.3.1.3. Dispoziții privind fabricarea, comercializarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar pentru combaterea bolilor, dăunătorilor și buruienilor în agricultură și silvicultură	255
21.3.1.4. Procedurile de stabilire a nivelurilor maxime de reziduuri de pesticide în plante și produse vegetale.....	257
22. ACTIVITĂȚILE NUCLEARE	258
22.1. Considerații generale	258
22.2. Implicațiile activităților nucleare	259
22.2.1. Radioactivitatea	259
22.2.1.1. Surse de iradiere	259
22.2.1.2. Efectele iradierii.....	261
22.2.1.3. Măsuri de protecție	262
22.2.2. Probleme privind activitatea nucleară	264
22.2.2.1. Impactul asupra mediului	264
22.2.2.2. Funcționarea unei centrale atomo-electrice	265
22.2.2.3. Deșeurile radioactive	266
22.2.3. Cazuistică	266
22.3. Regimul activităților nucleare.....	268
22.3.1. Reglementări interne în materie	268
22.3.1.1. Regimul general al activităților nucleare	268
22.3.1.2. Regimul special pentru desfășurarea în siguranță a activităților nucleare.....	269
22.3.1.3. Criteriile de încadrare a activităților de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare din zonele I și II de expunere la radiații	276
22.3.2. Reglementări regionale și internaționale în materie	277
22.3.2.1. Tratatul de interdicere totală a experiențelor nucleare	277
22.3.2.2. Convenția privind securitatea nucleară.....	279
22.3.2.3. Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare	283
22.3.2.4. Convenția cu privire la notificarea rapidă a unui accident nuclear	287
22.3.2.5. Convenția cu privire la asistența în caz de urgență radiologică.....	289

CAPITOLUL VIII RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN DREPTUL MEDIULUI

23. RĂSPUNDEREA INTERNĂ ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI.....	293
23.1. Răspunderea penală în domeniul protecției mediului	294
23.1.1. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii	294
23.1.1.1. Pericolul social.....	295
23.1.1.2. Vinovăția	296
23.1.1.3. Prevederea în legea penală.....	297
23.1.2. Conținutul infracțiunii	297
23.1.2.1. Obiectul infracțiunii.....	299
23.1.2.2. Subiecții infracțiunii	299
23.1.2.3. Latura obiectivă a infracțiunii.....	300
23.1.2.4. Latura subiectivă a infracțiunii	303
23.1.3. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei.....	303
23.1.4. Infracțiuni la regimul protecției mediului (în general).....	309
23.1.4.1. Grupe de infracțiuni la regimul protecției mediului (în general).....	311
23.1.4.2. Dispoziții procedurale privind constatarea și cercetarea infracțiunilor la regimul protecției mediului (în general).....	316
23.1.5. Infracțiuni la regimul calității aerului.....	316
23.1.6. Infracțiuni la regimul protecției apei	317
23.1.7. Infracțiuni la regimul fondului funciar.....	319
23.1.8. Infracțiuni la regimul fondului forestier.....	320
23.1.9. Infracțiuni la regimul vânătoriei și protecției fondului cinegetic.....	325
23.1.10. Infracțiuni la regimul pescuitului și acvaculturii.....	327
23.1.11. Infracțiuni la regimul deșeurilor.....	330
23.1.12. Infracțiuni la regimul desfășurării în siguranță, reglementării, autorizării și controlului activităților nucleare	330
23.2. Răspunderea contravențională în domeniul protecției mediului	333
23.2.1. Trăsăturile contravenției.....	334
23.2.1.1. Pericolul social.....	335
23.2.1.2. Vinovăția	336
23.2.1.3. Prevederea în legea contravențională	336
23.2.2. Conținutul contravenției	337
23.2.3. Cauzele care înlătură caracterul contravențional al faptei.....	338
23.2.4. Procedura contravențională	340
23.2.5. Contravenții la regimul protecției mediului (în general).....	344
23.3. Răspunderea civilă în domeniul protecției mediului.....	352
23.3.1. Subiectele răspunderii civile în domeniul protecției mediului	352
23.3.1.1. Responsabilul.....	352
23.3.1.2. Victima	353
23.3.2. Condițiile generale ale răspunderii civile în domeniul protecției mediului.....	353
23.3.2.1. Fapta ilicită	354
23.3.2.2. Prejudiciul.....	354
23.3.2.3. Legătura de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciul generat	356
23.3.2.4. Vinovăția responsabilului	357

23.3.3. Cauzele exoneratoare de răspundere	359
23.3.4. Formele răspunderii civile în domeniul protecției mediului	362
23.3.4.1. Răspunderea subiectivă	363
23.3.4.2. Răspunderea obiectivă.....	365
23.3.4.2.1. Regimul general al răspunderii civile în domeniul protecției mediului.....	366
23.3.4.2.2. Regimul special al răspunderii civile pentru daune nucleare	367
24. RĂSPUNDEREA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI	373
24.1. Subiectele răspunderii internaționale în domeniul protecției mediului.....	374
24.1.1. Responsabilul	375
24.1.2. Victima	375
24.2. Formele și condițiile răspunderii internaționale în domeniul protecției mediului	375
24.2.1. Regimul general al răspunderii pentru fapta internațională ilicită	376
24.2.1.1. Atribuirea conduitei subiectului de drept internațional	377
24.2.1.2. Încălcarea obligației internaționale.....	378
24.2.1.3. Circumstanțele care înlătură caracterul imputabil al faptei ilicite	378
24.2.2. Regimul special al responsabilității internaționale pentru consecințele prejudiciabile generate mediului de activități licite.....	380
24.2.2.1. Regimul special al răspunderii civile pentru pagubele produse prin poluare cu hidrocarburi	380
24.2.2.2. Regimul special al răspunderii civile pentru daune nucleare.....	386
24.2.3. Regimul comunitar privind răspunderea pentru mediul în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului.....	393
24.3. Cazuistică.....	400

CAPITOLUL IX

AUTORIZAREA, MONITORIZAREA ȘI CADRUL INSTITUȚIONAL

25. AUTORIZAREA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE ȘI SOCIALE CU IMPACT ASUPRA MEDIULUI.....	402
25.1. Procedura de reglementare.....	402
25.2. Evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului	405
26. MONITORIZAREA MEDIULUI	411
26.1. Sisteme de monitorizarea a mediului pe plan internațional	411
26.1.1. Sistemul global de monitoring al mediului (GEMS).....	411
26.1.2. Centrul mondial pentru monitorizarea conservării biodiversității (UNEP World Conservation Monitoring Center).....	413
27. CADRUL INSTITUȚIONAL	413
27.1. Instituțiile mediului în România	413
27.1.1. Instituții specializate.....	414
27.1.1.1. Ministerul Mediului și Pădurilor	414
27.1.1.2. Agenția Națională pentru Protecția Mediului	417
27.1.1.3. Garda Națională de Mediu.....	419
27.1.1.4. Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare	421

27.1.1.6. Centrul Național pentru Așezări Umane (habitat)	424
27.1.2. Structuri de gestiune	424
27.1.2.1. Administrația Națională „Apele Române”	424
27.1.2.2. Regia Națională a Pădurilor - Romsilva	426
27.1.2.3. Administrația Fondului pentru Mediu	427
27.1.3. Structuri de cooperare	428
27.1.3.1. Comitetul Național pentru Protecția Stratului de Ozon	428
27.1.3.2. Comisia Națională pentru Schimbări Climatice	429
27.1.3.3. Registrul Național al Substanțelor Chimice Potențial Toxice	430
27.1.4. Structuri de cercetare-dezvoltare	432
27.1.4.1. Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare pentru Protecția Mediului.....	432
27.1.4.2. Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare pentru Ecologie Industrială	433
27.1.5. Alte instituții cu atribuții și răspunderi în domeniul protecției mediului.....	434
27.2. Organizații internaționale cu activitate în domeniul protecției mediului	440
27.2.1. Organizații (inter)guvernamentale	440
27.2.1.1. Programul Națiunilor Unite pentru Mediu.....	440
27.2.1.2. Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură	441
27.2.1.3. Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură	441
27.2.1.4. Organizația Mondială a Sănătății.....	441
27.2.1.5. Organizația Mondială de Meteorologie	442
27.2.1.6. Grupul interguvernamental de experți privind schimbările climatice.....	442
27.2.1.7. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică.....	442
27.2.1.8. Biroul European de Mediu.....	443
27.2.2. Organizații neguvernamentale.....	443
27.2.2.1. Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii	443
27.2.2.2. Rețeaua de acțiune pentru climă	443
27.2.2.3. Fondul pentru viața sălbatică	444
27.2.2.4. Greenpeace	444
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	447